

אור ההליכות

הליכות עם ישראל

עמותה להפצת ערכי היהדות הנאמנה

רח' הרב שלום יצחק הלוי 4 קרית אונו תד 211 מיקוד: 55100

בשיתוף: "אורות יצחק", גרעין תורני קהילתי - מודיעין

גליון חודש **כסלו** התשע"ג
גליון מס' 61

שולם העשיה האופטימלי בראי חזון האבת

מו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א

יהודי, אלא צריך להיות יהודי. יצחק אכן קורא ליעקב יחד עם רבקה, כשרמת המתיחות גדולה ואומר: אני מצטער על כך, אולי יש לי צד בעניין הזה, אבל עכשיו לך בבקשה אל ארם, א. להתרחק מזעם עשו עבור התרגיל המסריח ב. והוא עיקר העיקרים, לומר: לא, לנשים חיתיות. ואמנם זוכרים אנו את מאמצי אברהם עם אליעזר רק בהשגת אשה ליצחק מעיר נחור וחלילה מארץ כנען, כי הם מושחתות שטופות אלילות וזימה. משום כך רבקה היא זו שמובילה את יצחק בעניין הזה ואומרת בפסקנות: "אם לוקח יעקב מבנות חת למה לי חיים, קצתי בחיי". ומדוע? עשו שהיה בן ארבעים שנה הולך ולוקח מבנות חת בניגוד גמור לאביו ולסבו, שראו בכך קו אדום, אולטימאטום, לא מבנות הארץ. אך משהו מעניין שבה ניכר ונראה הבדל עצום בין עשו ובין יעקב. "ויהי עשו בן ארבעים שנה ויקח אישה", 40 שנה כמו יצחק בקחתו את רבקה. אולם נזכר כי ציד בפיו, המלל וההתחזות ליצחק אביו, אני מעריך את דרכו של אבי אבל הכל חיזוני, גיל 40 לנישואין ואשה חיתית אבל יהודית בשמה, בת בארץ, עברית מובהקת בשמותיהם. עשו, ראה שהבארות הם סמל לחיות, התחברות לארץ הקודש, הוא קורא לנשותיו, יהודית, והיא חיתית כנענית, זימתית אלילית אבל קוראים לה יהודית, שם ישראלי יהודי שאין דומה לו, "בת בארץ", מים חיים חיות, בת בארץ החיתית. והוא לוקח עוד אשה כי אז עדיין לא נאסר בחיתון עם כמה נשים, "ואת בשמת בת אילן החיתית", בשמת ריחנית, מלאת ערכים כל מי שנמצא במחיצתה יכול להנות ממנה. אבל "ותהיין מרת רוח ליצחק ולרבקה", נשים אלה אע"פ שנקראו יהודית ובשמת, התנהגותן גרמה ליצחק ולרבקה למורת רוח ועצבות, אלימות, גסות, מתירנות, אליליות. ומיד "ויהי כי זקן יצחק ותכהינה עיניו מראות", כבר מאבד מאור עיניו מרוב צער ודיכאון. ללמדנו, עשייה היא דבר חשוב מאוד "אדם לעמל יולד", אבל עשייה עם אמונה. ככל שנחזיק בשרשי היהדות לא נלקה בכהיון עיניים - בדיבור יהדות למראית עין.

ידע למה הוא מיועד, ובלידת בניו בודאי היה עליו ללכת בעקבות אביו ולהפריד ביניהם כאמור לא מתוך שנאה אלא מתוך מוסכמות כי "א בדרכו בתחומו ובשטחו. רבקה כמי שנישאה ליצחק ודאי שמעה מסר זה מאברהם אבינו כאמור, כך שגם היא הייתה צריכה לגרום לכך, לזיהוי ההבדלים ביניהם והצורך בהפרדה, כא"א בתחום המדיני והלאומי משלו בכדי למנוע חיכוכים. בפועל הבית הזה, היה בסימן של חילוקי דעות. רבקה דגלה בשיטת ההפרדה, היא זיהתה כי עדיין עוד לא הגענו אל המנוחה והנחלה, ועל יצחק לנהוג כאביו בהפרדה לא מתוך שנאה אלא מתוך מושכלות. נתינה לעשו את אדום - המרחב הגדול לקריירה, ונתינה ליעקב איש תם יושב אוהלים את ארץ הקודש, ירושלים, הר המוריה, כי זה מתאים לו ותפור עליו, לא קריירה, אלא בסיס לערכים. אולם יצחק דגל בשיטת קירוב לבבות, שווה לנסות ולקרב את עשו אל חיק האמונה והערכיות, אל חיק החיים הערכיים שאמור העם היהודי להתפתח ולגדול עליהם. לכן "ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו ורבקה אוהבת את יעקב". יצחק ידע גם ידע שלפניו איש ציד איש שדה, עם קשטות וחניתות, שפיקות דמים. אבל יצחק זיהה משהו מעניין אצל עשו, ציד בפיו, יודע לדבר, כל השומעו משתכנע, כי הוא מציג את עצמו בעל שני עולמות שונים. כך יצחק, ראה כניסיון לקרב בין הדיבור לערכים, לעשייה עם ערכים. בסופו של יום יצחק מפנים משהו מעניין אצל אינ מה לעשות אלא לתת לעשו את מרחב הדיבור והדרך שלו, וזאת תוצאת התרגיל שעשתה לו רבקה בכיסוי יעקב בבגדי עשו ובקשת הברכה וכו'. כך שהמשכו של העם היהודי והתהוותו לא מספיק בציד בפיו, ולא מספיק להיראות ולהישמע

הקשיים העצומים של רבקה להיכנס להריון, מלווים היו בהרבה נסיונות ותפילות עד שזכתה לכך. הלידה וגידול בניה התאומים, עשו ויעקב. מבחינתנו זה לא כ"כ חשוב לנו מה היה היסטורי אז כמו המסרים שעלינו ללמוד מהעבר על ההווה ועל העתיד, כי התורה נכתבה ובעיקר בכדי להפיק תועלת. זו א' הסיבות לחזור ע"כ מידי שנה מחדש להבחין בתבונות חדשות ולהאירן. תאומים אלו אינם רק בעלי שינוי פיזיולוגי - האחד חלק והשני שיער, אלא ובעיקר בשינוי אידיאולוגי בהתנהלות החיים. עשו "איש יודע ציד, איש שדה" פעלתן, ויעקב "איש תם יושב אוהלים". משאל ביננו לבין עצמנו, בדמותו של ציד, הצד לצורך פרנסתו ותו לא, לא כתחביב. אשריו "אדם לעמל יולד", ונהנה מעמל כפיו. אולם בני אדם לרוב אוהבים כי פרנסתם תהא עדינה יותר או פחות, מאשר הצייד שיש בה מן האכזריות, ורק בלידת ברירה, ומן הצורך מידי פעם לרענן את נשמתו שלא תידבק באכזריות כי סוף סוף הדבר מלווה בצער בע"ח וכו'. כך יש יתרון ויש חסרון. אמנם דמות "איש תם יושב אוהלים" אולי היינו אומרים כל הכבוד, איזה חמוד, אבל פרנסה מניין, מה עם העמל. יוצא אפוא כי בנים אלו מייצגים שיטות קיצוניות, זה ראקציה לזה וזה ראקציה לזה, והאמת נמצאת באמצע 'תורה ועבודה', 'תורה עם דרך ארץ', עובד ובורר עבודה נקיית כפיים ללא אכזריות, אלא עדינות וזוהי הדרך הנעלה. יצחק ורבקה הם לא סתם הורים, אלא הם יודעים שהם מורים ייעודיים, וכבר אברהם אבינו אחר לידת בניו יצחק, ישמעאל ובני קטורה, זיהה את אורחות חייהם ותכונותיהם והשקפותיהם. הוא חזה כי לכ"א עתיד מדיני לאומי גדול, לכן העדיף בהפרדת כוחות למניעת חיכוכים ביניהם כאשר לכ"א הוא נתן את מה שתואם לו. לישמעאל ולבני קטורה את המדבר ומתנות כספיות, קריירה וחופש פעולה כי אינם רוצים בעקידה וכבילה לסולם ערכים "והוא יהיה פרא אדם". וליצחק נתן את ארץ הקודש, הר המוריה, עקידה, חינוך, ערכים, מותר ואסור, כללי התנהגות ולא קריירה, לא הישגים, אלא ערכיות. כך שיצחק

- המרכז העולמי למשפט התורה
- בית מדרש לדיני ממונות
- מכון מש"ה לחקר משנת הרמב"ם
- מכון תורני לחקר מנהגי העדות בישראל
- שיעורי תורה תלמוד תורה וכולל אברכים
- שבתות עיון וירחי כלה
- מפעלים לטיפוח אהבת ישראל וארצו
- קרנות מחקר עידוד וחסד
- ארגון אשת חיל

העלון מוקדש לזכרו של הבחור הנעים **עודד חמדי נע"ג**
נרבת המשפחה

אברהם אבינו עמודו של עולם

דמותו של אברהם אבינו תפסה מקום מרכזי מאוד בהגותו של הרמב"ם, הוא תיאר את אברהם כ"עמודו של עולם" ואף בחר לקרוא לבנו יחידו בשמו. מה מצא הרמב"ם בדמות זו?

את הביטוי "עמודו של עולם" העניק לו הרמב"ם בפתיחת הלכות עבודה זרה, שם האריך לתאר כיצד השתכח שמו של הבורא מפי כל אנשי העולם בעקבות פנייתם למתווכים. היה זה דווקא תוצאה מהתרשמותם העמוקה מגדולתו של הבורא שהם התקשו לפנות אליו ישירות וחיפשו מתווכים שיהיו יותר קרובים ומוכרים להם ובכך ציפו שהפנייה תהיה קלה יותר. טעותם החמורה הביאה לשכחת הבורא והותירה רק מספר זעום של חכמים ששימרו בקרבם את ידיעת האל-וקולם לא נשמע בציבור. אברהם שנולד למציאות העגומה הזו היה בעל מידות ייחודיות: אהבת האמת, נכונות לחפש אחריה והרצון להעניק לאחרים כל ידיעה שהצליח להשיג. בכך הפך להיות מייסדה של אמונת האמת שנחשפה לאט לאט, וכשנגלה עליו בסופו של דבר הקב"ה החל מסעו הגדול לקידום אמונת האמת בעולם. אברהם שהניח את יסודותיה היה לעמוד היסוד שהכל נשענים עליו, ובשל כך נתכנה גם: אברהם אבינו שהרי הפך גם אב לכל המאמינים בדרכו (ראה מ"ג א, ז). מפעלו של אברהם לא היה פשוט, ואף שלא סופר במפורש בתורה כנראה היו לו מתנגדים רבים כפי שמתואר במדרשי חז"ל שנמרוד היה המלך שניסה להוציאו להורג באור כשדים. הרמב"ם למד על קשיים אלו מתוכן ברכתו של הקב"ה לאברהם שיבורכו מברכיו ומקלליו יתקללו

לקבל אמונות והשקפות שאינן מתיישבות עם השכל ועם דרך התנהלות העולם, הוא הפגין ישר ועקרונות אולם לא היה זה ניסיון ב"עבודת שמים". רק לאחר שמתגלה אליו הקב"ה ומטיל עליו דרישות מתחילים הניסיונות שמבררים האם אברהם אכן יענה ויפעל כפי שהורה לו הקב"ה (כפי הכלל הידוע שגדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה - הל' תלמוד תורה א, יג - שכן הציור מעורר רצון להתמרד). התמסרותו של אברהם אבינו לציור שמייים גם כשהדברים אינם מובנים, וגם כאשר הם נראים מנוגדים למה שהובטח לו, הם המלמדים על אמונתו הגדולה בקב"ה. דבר זה יכול להתקיים רק במי שהתבררה לו האמת, ומעתה הוא נבחן בכוננותו לבטוח בקב"ה שיקיים את דברו. הוא משלם מיד את המחיר: בעזיבת מקומו ובית אביו, בתלאות הדרך למציאת המקום שבו עבדו הקב"ה לשכון בו, ההמתנה לכך שארץ זו אכן תהפוך לשלו ושיהיה לו זרע שיזכה להוריש לו אותה. כבר בני דורו העריכו את גודל דרגת אישיותו וכינוהו "נשיא א-להים" (בראשית כג, ו), כעבור שנים רבות ידגיש הנביא יחזקאל לשרידי העם שנותרו אחרי החורבן הגדול של בית המקדש הראשון - אברהם זכה בארץ לא רק בזכות אמונתו ועקשנותו לדבוק בארץ אלא גם בשל היותו ראוי לה במידותיו, ביושרו הגדול ובעבודתו לשמיים, ללא אלה לא תתמש הבטחת הארץ לזרעו. מתנת הארץ באה מכוח עוצמתו הרוחנית והמוסרית של אברהם ולא זכותו של בעלות מחלטת (יחזקאל לג, כג-ט). אברהם הוא אב ביולוגי אולם חשוב שיהווה גם אב רוחני לכולנו.

(בראשית יב, ב) הרי שהיו מצויים בסביבתו אנשים שנהגו לקללו ולהתנגד לו (ג, ט). הרמב"ם מביא בפנינו גם תיאור שמצא בספרי עובדי האלילים הקדומים (כת ה"צאבה") שהשתמרו עד זמנו (שם), ובהם נזכרו ויכוחיו עם המלך ואנשיו שראו בשמש את מנהיגת העולם, ואת עמידתו הנחרצת מולם למרות כליאתו והניסיונות האחרים להגביל את השפעת תשובותיו על העם. אהבתו הגדולה של אברהם לקב"ה הביאה אותו לקרב את כל הסובבים אותו לעבודת שמים (סה"מ, עשה ג') ולצוות את בניו אחריו לדבוק בדרך זו (בראשית יח, יט). עשרה ניסיונות הציב בפניו הקב"ה, ובעמידתו האיתנה בכל העשרה, נודעה לכל עוצמת בהירותה של הנבואה: כיצד דבר ה' מגיע לנביא בצורה ברורה עד שאין לו ספק באמתותה, ועד כמה הצליח אברהם ליישר את מידותיו הנעלות (פיה"מ אבות ה). המפרשים נחלקו בדעותיהם בשאלה מה הם אותם עשרת הניסיונות שמנו חז"ל. הרמב"ם הקפיד למנות רק מאורעות שהתפרשו בפסוקי התורה ולכן לא מנה את השלכת אברהם לכבשן האש באור כשדים. הדבר מעורר מיד תמיהה: מדוע באמת לא מנו זאת חז"ל, וגם התורה לא ראתה צורך לפרש התמודדות רבת שנים זו ראיית ימי אברהם על קשייה וסכנותיה? אם נדייק בתיאורי התורה נוכל להבחין שהם פותחים בנבואת "לך לך" הקוראת לאברהם לצאת ממקומו ולהתרחק ממשפחתו, ונראה שזו הנבואה הראשונה של אברהם (לא כדעות המקודמות חמש שנים קודם לכן את ברית בין הבתרים) ולכן רק ממנה מתחילים עשרת הניסיונות שמנו חז"ל. כל מה שקדם לכך היה עמידה איתנה של אברהם שהתעקש לחפש אחר האמת ולא הסכים

כמות מול איכות

פעמים רבות בחיינו עלינו למקד את המשאבים בתחום מסוים על מנת להפיק את המירב מהפעולות שאנחנו מבצעים.

ואז אנו לעיתים נדרשים להחליט כיצד להשקיע את האנרגיה שלנו - לרוחב או לעומק? כלומר ליצור הרבה מאד כמות באיכות נמוכה, או כמות קטנה אך האיכות גבוהה.

לדוגמה:

האם כדאי ליצור הרבה חברויות ברמה נמוכה עם חברים או למצוא מעט חברים באיכות גבוהה? בעלי מפעלים עשויים להתלבט האם כדאי לייצר מוצרים רבים באיכות ירודה או להשקיע אנרגיה רבה במוצרים בעלי איכות גבוהה ולמכור ממנו? בעלי עסקים קטנים לא מעט פעמים מתלבטים אם להרחיב את כמות הלקוחות החדשים או להשקיע במכירות נוספות ללקוחות קיימים, ועוד מקרים רבים של התלבטויות בתחום זה.

אמנם קשה לומר שאחד מהצדדים הוא נכון והשני אינו נכון, אך יש מספר כיווני חשיבה שניתן למצוא במקורות היהדות ובראיתם של חז"ל שעשויים לתת כיווני חשיבה נוספים לעניין.

ננסה לבחון זאת בשני מישורים: א. פדגוגי חינוכי, ב. מערכות יחסים אישיים.

א. במישור הפדגוגי: במשנה הפותחת את מסכת אבות מצוינים דבריהם של אנשי כנסת הגדולה "היו מתונים בדיון והעמידו תלמידים הרבה ועשו סייג לתורה" - נראה שנתקבלה החלטה להגדיל את כמות התלמידים ולקבלם לספסל הלימודים ללא מבחני קבלה וסינון, גם ללא ראיון אישי שיכול לעמוד על אישיותו של התלמיד. לעומת זאת, בדור מאוחר יותר לאחר חורבן בית שני, בתקופתו של רבן גמליאל, מספרת הגמרא (ברכות כח' ע"א) "שהיה רבן גמליאל מכריז ואומר: כל תלמיד שאין תוכו כבור לא יכנס לבית המדרש". ר"ג האמין שהצלחה בפרויקט החינוכי תלויה בפרטנציאל של התלמיד ולכן הקפיד לשמור על

אלעזר קייסי יצ"ו

איכות וקיבל לשורות תלמידיו רק תלמידים מצטיינים והגונים. כידוע חכמים לא מסכימים לשיטתו וממנים תחתיו את ר' אלעזר בן עזריה, ובאותו היום שעלה ראב"ע על כס הנשיאות נוספו מאות ספסלים בבית המדרש. ר"ג הבין שכדאי להשקיע לעומק ולא לרוחב ואילו ראב"ע, כמו אנשי כנסת הגדולה, החליט להשקיע את האנרגיה לרוחב. האם כיוון החשיבה של ר"ג עדיפה מזו של ראב"ע? יתכן שכן, אך בהמשך הסוגיא מצוין "שלא הייתה הלכה שהייתה תלויה בבית המדרש שלא פירשוהו", ורש"י מסביר: "מתוך שרבו התלמידים רב החידוד והפילפול". על הסוגיא הזו פוסק הרמב"ם (ל"ה הלכה פ"ד הל' א') בזה הלשון: "אין מלמדין תורה אלא לתלמיד הגון, נאה במעשיו או לתם". הרב יוסף קאפח, בהערה (שם) תם - "שאין אפיו ומעשיו ידועים לנו". הרמב"ם בהלכה קושר בין שיטת ר"ג וראב"ע ומגלה שישנה עדיפות לקבל תלמידים איכותיים, אך אפשר להגדיל את כמות התלמידים במידה ואין אפשרות "לתהות על קנינם".

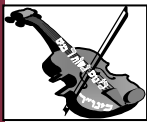
ידועים לכל דברי חז"ל (חגיגה ט): "אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד". דברים אלו מעודדים מאד בהבהרת גודל החיוב לחזור ולשנן את דברי התורה ללא הרף.

אלא שגם צד שני יש לאותו מטבע. שכן, עצם המושג של חזרה מאה פעמים יכול לגרום לרפיון ואזלת יד. האדם הממוצע, כשרואה שמדובר אודות מספר כה מופלג של חזרות, לפעמים רואה בזה דבר מפחיד ומאיים, משימה שהיא מעבר ליכולתו במונחים אמיתיים.

ועוד שאמרו חז"ל "כל היכא דנפישין מילי משתעי בלשון קצרה כדאמר רב הונא אמר רב משום רבי מאיר: לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה" (פסחים ג:).

ב. במישור מערכות יחסים: במסכת אבות נאמר "יהושע בן פרחיה אומר: עשה לך רב, וקנה לך

לזכרה של פנינה בת בשירה ע"ה

כנס נשים

שמחות אנו להודיע לציבור הנשים היקרות שיתקיימו ימי עיון בימים שני-רביעי, י"ב - י"ד בכסלו תשע"ג (26.11.12) במלון "רמדה" שד' וולפסון 6 ירושלים עיה"ק, בנושא:

תמורות ושינויים בעידן החדש
תכנית מיוחדת בהשתתפות רבנים, רבניות ומיטב המרצים:

יום שני 15:00-19:00
הרבנית צביה אליהו מנב"ת, הרבנית מזל עמר מנב"ת, גב' מינה פנטון מנב"ת, הרבנית עפרה מצגר מנב"ת, ד"ר חנה קטן מנב"ת.

יום שלישי 16:00-19:00
הרב זכריה תנעמי שליט"א, הרב יהונתן אדואר שליט"א, הרבנית ימימה מזרחי מנב"ת

יום רביעי 09:30-13:00
סיכום - נשים יוצרות והשתתפות בסיום כנס דיני ממונות

ימי העיון מתקיימים במקביל לכנס הרבנים והדיינים

כאנה פאחה. צרכו חכרות.
המארגנות

הכנס השנתי העולמי לדיני ממונות ה-22

בנושא: דיני מיסים במשפט התורה

בנשיאות מו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א
רבה של קריית אונו, חבר מועצת הרבנות הראשית לישראל ויו"ר הליכות עם ישראל

יתקיים אי"ה בימים שני - רביעי, י"ב-י"ד בכסלו תשע"ג (26-28 בנובמבר 2012) במלון "רמדה" בירושלים.
ככנס יתקיימו 32 הרצאות ב- 8 מושבים

הכנס יחל במושב ראשון ביום שני י"ב בכסלו תשע"ג (26.11.12) בשעה 14:45

מעמד הפתיחה: יום שני, י"ב בכסלו תשע"ג 26.11.12 בשעה 19:00
מעמד הסיום: יום רביעי, י"ד בכסלו תשע"ג 28.11.12 בשעה 11:00

ככנס ישתתפו רבנים מן הארץ והתפוצות, חברי מועצת הרבנות הראשית, חברי ביה"ד הרבני הגדול, רבני ערים ושכונות, ראשי מועצות דתיות, דיינים, שופטים, משפטנים, טו"ר, חוקרים, שרים, חברי כנסת ואישי ציבור.

בין המשתתפים:

הרה"ג **שלמה משה עמאר** שליט"א - הראשון לציון והרב הראשי לישראל

הרה"ג **יונה מצגר** שליט"א - הרב הראשי לישראל

הרה"ג **ישראל מאיר לאו** שליט"א - רב העיר וראב"ד ת"א-יפו והרב הראשי לישראל לשעבר

הרה"ג **אליהו בקשי דורון** שליט"א - הראשון לציון והרב הראשי לישראל לשעבר

השר הרב **משולם נהרי** - השר לחברה ולמורשת ישראל

חבר הכנסת הרב **משה גפני** - יו"ר ועדת הכספים

תכנית מיוחדת, הרצאות וסדנאות לנשים
הכניסה להרצאות ולמעמדות חופשית

הרשמה למלון: ישראל- 050-5562209

אנו שמחים להודיע על קיום ירחי כלה חורף בהשתתפות:

הרה"ג **רצון ערוסי** שליט"א

רבה של קריית אונו חבר מועצת הרה"ר לישראל ויו"ר הליכות עם ישראל

שתתקיים אי"ה מיום רביעי ועד מוצש"ק

בתאריך כ"ח כסלו - ב' טבת תשע"ג (12-15.12.12)

במלון "ענבר ערד"

ישתתפו רבנים ומרצים נוספים

בריכת ים המלח מחוממת - רחצה נפרדת * טיול קבוצתי *

תוכנית עשירה ומגוונת

תפריט עשיר ומגוון, בשר גלאט בהכשר הרב מחפוד - משגיח צמוד

לפרטים והרשמה ב-☎:

דניאל 054-6729040, 054-7260002

עם זיתים ועגבניות?
 האם יש הבדל אם קובע עליהם סעודתו? האם יש הבדל אם אין לו צורה של לח? היינו הוא בצורת לחם, אך בפנים יש לו חלל ולא כמו בלחם רגיל שיש ה"ליבה", הך הלבן.
ת: כל אלה ברכותיהם המוציא, כי נילושו כבצק רגיל לכל דבר, ועל הבצק שמו את החומרים הרצויים להם, כמו פיצה, ולכן זהו מאפה רגיל.
ש: איך לדעת רבינו, בעניין המתים, מתפרש הפס' בירמיהו: "פה אָמַר ה', קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים, רְחַל, מְבַכָּה עַל-בְּנֵיהֶּ; מֵאֲנָה לְהַנְחִים עַל-בְּנֵיהֶּ, כִּי אֵינְנָה?"
 ובמדרש רבה: "מה ראה אבינו יעקב לקבור את רחל בדרך אפרת? אלא צפה יעקב אבינו שהגלויות עתידות לעבור דרך שם, לפיכך קברה שם כדי שתהא מבקשת עליהם רחמים". וכן יש עוד פסוקים ומדרשים הרבה שלכאורה סותרים את השקפת רבינו על עולם הבא, א"כ איך לדעתו צריך לפרש?
ת: שום דבר מדברי הנביאים ולא מדברי חז"ל לא סותר את דברי רבינו. כי רבינו לימדנו שדברי הנביאים ודברי חז"ל ברוב המקומות בלשון משל ומליצה. וכך יש לפרש את דברי הנביא ירמיה לעיל וכן את דברי חז"ל. הגע בעצמך שאבותינו שגלו אחרי חורבן המקדש, יש מהם שהיו כנועים ושבנו בתשובה וזכרו את רחל אמנו שאמרה ליעקב הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי, כלומר שכל חייה היא ראתה בהבאת ילדים לעולם שהיו גרעין עם קודש. ומתה בלידתה את בנימין, ובנחלה בנימין המזבח במקדש, ולכן אבותינו כשנזכרו בכל אלה, געו ובכו וישבו בתשובה, בזכות רחל אמנו. ובזכות אותה תשובה, ה' הבטיח ושבנו בנים לגבולם.

תורה, ועד שיסכים. וכן יש עוד דוגמאות.
ש: כיום אפשר לומר מקובל בין האנשים שתופסים טרמפים שיש זכות קדימה למי שהגיע ראשון לתחנה. השאלה האם אדם שעלה לפני האנשים שקדמו לו בתחנה גזל אותם ואת זמנם? האם מעיקר הדין יש להקדים נשים ואנשים מבוגרים בעליה לטרמפ או שמא זו אינה חובה? תודה רבה.
ת: אם בתחנת הטרמפיאדה מקפידים על סדר קדימויות, אכן כל הקודם להגיע לתחנה הוא הקודם לזכות לנסוע בטרמפ, ואם יש שהגיעו יחדיו לתחנה, זכות קדימה לנשים ולאנשים מבוגרים אולם, לפי מיטב ידיעתי, אין מקפידים על הסדר, משום שכשמגיעה מכונית, ואין יודעים את יעדה, מתנפלים כדי לשמוע מהו יעדה, שהרי נוסעים לא יסעו בכל מכונית, רק זו שהכיוון שלה הוא מעיל לנוסע. והואיל וכן, מטבע הדברים, נכנסים למכונית הראשונים שקדמו להיכנס. בין משום שזו הידינאמיקה של הדברים, ובין משום שאין רוצים לעכב את הנהג, כדי לברר מי קדם להגיע לתחנה, כלומר מבחינה מעשית, קשה ליישב את זכות הקדימה בטרמפיאדה, אלא אם כן יש באותה תחנה, תחנות עם שמות מקומות, שאז יש להקפיד על זכות קדימה.
ש: הנותן בפיו תבלין כגון זנגביל, הל וציפורן בצורתם השלמה (לא אבקה) בשביל רפואה טעם טוב או ריח טוב בפה - האם צריך לברך?
ת: לא.
ש: מה עלינו לברך, הנוהגים של פי שיטת רבנו ומארי:
 1. בעניין לחם שאפוי עם גבינה וחלב וסוכר ומיני מת יקה? 2. לחם שאפוי עם שוקולד? 3. לחם שאפוי עם שקדים ואגוזים? 4. לחם שאפוי

ש: רקע: לנסיעה ברכבת הקלה בירושלים נדרש לקנות כרטיס במכונת הכרטיסים שבתחנה. אי-אפשר לשלם בשטרות אלא רק במטבעות או בכרטיס אשראי.
 המקרה: גברת אחת ניסתה לשלם בשטר של 50 ש"ח, לאחר שלא הצליחה משהו בא לעזרתה ונתן לה כסף קטן, בינתיים הם עמדו להפסיד את הרכבת שעמדה בתחנה (האירוע התרחש בשעות הבוקר כשיש רכבת כל 5-6 דקות). אני עיכבתי את הרכבת לכל היותר 15 ש' כדי שהגברת תספיק לעלות לרכבת, זאת למרות מחאות הנהג ואחד הנוסעים (לצערי חרדי). הגברת מאוד הודתה לי אח"כ וכעסה מאוד על הנוסע שהתנגד. ברכבת היו קרוב 200 איש, האם נהגתי בסדר? בהנחה שרוב האנשים לא התנגדו לכך, האם אני חייב להתחשב במיעוט הקטן שהתנגד? או שמא הם אלו שצריכים לתקן את המידות שלהם. מהם הסוגיות הרלוונטיות לשאלה? האם נראה לרב ששייך לכתוב מאמר בנושא (כתבתי בתקופה האחרונה כמה מאמרים בתחומי).
ת: נראה לענ"ד שזה נושא לבירור ולכתיבה ולפרסום. יש פני הדברים, יש דברים שבהתנהלות בני אדם, שהם מוחלים, כגון פחות משווה פרוטה, שאין על זה שום דין אונאה. וכך בהמתנה ועיכוב. נראה ש 15 שניות אין זה משמעותי, ומותר, כדי לגמול חסד זולת. יתירה מזו, היו קהילות שתיקנו, שמעכבים את התפילה, או הקריאה בתורה, כדי שכלל הציבור ילחץ על נתבע, כדי שיסכים להתדיין בדין תורה, וזאת לרגל בקשתו של התובע. כלומר בעל העניין הוא אדם פרטי, והוא התובע את הנתבע לדין תורה, ואם הנתבע מסרב, זכאי התובע לעכב את כלל הציבור בתפילה או בקריאת התורה, כדי שילחצו את הנתבע להסכים להתדיין לדין

בשורה משמחת לשוחרי התורה,
 יצא לאור הספר שחיכו לו רבים:
תשובות הרב קאפח
 על הלכות ומנהגים בעניינים שונים מאת
 הרה"ג יוסף קאפח זצ"ל
 נערך נאסף ובואר ע"י הרב שלום נגר שליט"א
 ראש כולל "בית מדרש יחיאל" ראש העין
 ורב ראשי לאריאל לשעבר
 שיטה ייחודית נקט הרב נגר שליט"א, כשכל תשובה של מו"ר הגדול קאפח זצ"ל מופיעה בשלמותה עם צילום כתב ידו של מארי, ולאחר מכן מופיע פירוט התשובה וביאורה.
 ניתן לרכוש את הספר בטלפון:
050-5885150

לְכוּ אֶל יוֹסֵף, אֲשֶׁר יֹאמַר לָכֶם תַּעֲשׂוּ

מוסף מיד אחרי ס"ת קודם סדר היום.
 (ה) מה שכתוב גאל ישראל אמן טעות הוא ובכל כ"י אין אמן, וכבר העיר על כך הכס"מ, ואין לענות אמן.
 (ו) בענין עושה שלום והכריעות שבסוף התפלה, יש מחלוקת גדולה בין הגאונים אם השלום שנותן לשמאל ולימין(ם) [ן] לאחר הפסיעות הוא במלים או רק בראש בלי מלים, ונראה מדברי רבנו שהוא בראש בלי מלים וא"כ כשמתחיל לפסוע אומר עושה שלום, ולא חשוב מה שאומר בשעת הפנית ראשו לכאן ולכאן, ומחקרים שלמים כבר נאמרו על זה.
 כן זכורני שראיתי קהלות בתימן (לא בצנעא) שאחר שנותן שלום לשמאל וימין, כורע עוד לאמצע וגם זה נדכר בוויכוח בין הקדמונים.
 [תשובה]
 לק"י י טבת תשל"ו
 כבוד ידידי
 הרב שלום נגר נ"י
 שלום
 לשאלותיך
 (א) הרמב"ם הגדיר היטב זמן הדלקת נר חנוכה עם השקיעה, וזמנה בתקופה זו בין 4:40 עד 5:10, בתימן היינו מדליקים בין מנחה למערב, אבל כאן נסינו כך ולא היו חוזרים לתפלת ערבית. הנהגתי להדליק בדיוק בתחלת זמנה ולבוא אח"כ למנחה. בליל שבת מחוסר ברירה הדלקנו 4:30, יש עוד שמש אבל זה סמוך ממש לזמנה, ובמוצאי שבת מדליקין מיד עם [צאת] הכוכבים.
 (ב) במדת האפשר מצוה להניחה מבחוץ.
 (ג) ברור שצריך מזהה בשער הכניסה, ובשער החצר שלי אין משקוף.
 (ד) בפ"ט הל' יד הנוס' בכל כ"י העתיקים "אומר סדר היום אחר תפלת מוסף" ובדפוסים שבשו שכתבו "אומר סדר קדושה קודם תפלת מוסף" וצריך לתקנו, וזה אין סתירה בדברי רבנו וכך אנו נוהגים אומרים

קוראים נוספים המעוניינים לפרסם תשובות,
 מאת מו"ר הגאון ר' יוסף קאפח זצ"ל
 מוזמנים ליצור קשר בטלפון: 054-2443930
 או בדוא"ל: orhalichot@gmail.com

אור ההליכות
 הליכות עם ישראל
 עמותת להפצת ערכי היהדות הנאמנה
 רח' הרב שלום יצחק הלוי 4 קריית אונו ת.ד. 211, 55100
 עורך ראשי: יוסף פרחי
 עורכי משנה: נתנאל חמדי, שמואל חמדי
 חברי המערכת: הרב צפניה ערוסי, אבי חמדי, אביעד רצהבי
 טל': 03-5340819 פקס': 03-5343658
 דוא"ל: orhalichot@gmail.com
 מספר המערכת של העלון בספרייה הלאומית: 2789255
 כתובת לתרומות להמשך הפצת העלון: ת.ד. 5042 נתניה

נא לשמור על קדושת הגיליון
 *
 אין לקרוא בזמן תפילה וקריאת התורה
 *
 שבת שלום ומבורך

המעוניינים לקבל את העלון
 במייל:
 orhalichot@gmail.com